TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS

2009 m. lapkričio 17 d.*

Byloje C-169/08

dėl *Corte costituzionale* (Italija) 2008 m. vasario 13 d. Nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2008 m. balandžio 21 d., pagal EB 234 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

**Presidente del Consiglio dei Ministri**

prieš

**Regione Sardegna**,

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas V. Skouris, kolegijų pirmininkai K. Lenaerts, J.-C. Bonichot, P. Lindh ir C. Toader (pranešėja), teisėjai C. W. A. Timmermans, A. Rosas, P. Kūris, E. Juhász, G. Arestis, A. Borg Barthet, A. Ó Caoimh ir L. Bay Larsen,

* Proceso kalba: italų.

generalinė advokatė J. Kokott,
kancleris R. Grass,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— *Regione Sardegna*, atstovaujamo advokatų A. Fantozzi ir G. Campus,

— Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos C. Wissels ir M. Noort,

— Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos W. Mölls ir E. Righini,

susipažinęs su 2009 m. liepos 2 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

**Sprendimą**

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su EB 49 ir 87 straipsnių išaiškinimu.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant ginčą tarp Ministrų tarybos pirmininko (*Presidente del Consiglio dei Ministri)* ir Sardinijos regiono (*Regione Sardegna*) dėl to, kad pastarasis nustatė rinkliavą už orlaivių, naudojamų privačiam asmenų vežimui, ir pramoginių laivų sustojimą turistiniais tikslais, taikomą tik eksploatuotojams, kurių gyvenamoji vieta arba buveinė mokesčių mokėjimo tikslais yra už regiono teritorijos ribų.

**Nacionalinė teisė**

*Italijos Konstitucija*

3 Italijos Konstitucijos 117 straipsnio pirmojoje pastraipoje nurodyta:

„Įstatymų leidžiamąją valdžią vykdo valstybė ir regionai laikydamiesi Konstitucijos bei iš Bendrijos teisės sistemos ir tarptautinių įsipareigojimų kylančių apribojimų.“

*Nacionalinės teisės aktai*

4 Navigacijos kodekso (*Codice della navigazione*) 743 straipsnio pirmojoje pastraipoje nurodyta ši orlaivio sąvoka:

„Orlaivis – tai kiekvienas aparatas, skirtas asmenims ir kroviniams vežti oro keliais.“

5 2005 m. liepos 18 d. Įstatyminiame dekrete Nr. 171 įtvirtinto Pramoginio plaukiojimo kodekso (*Codice della nautica da diporto*) 1 straipsnio 2 dalyje nurodyta ši pramoginės navigacijos sąvoka:

„Pagal šį kodeksą pramoginė navigacija – tai navigacija, vykdoma jūros ir vidaus vandenyse sporto ar pramoginiais tikslais nesiekiant pelno.“

6 Pramoginio plaukiojimo kodekso 2 straipsnio 1 dalyje, susijusioje su pramoginių laivų naudojimu komerciniais tikslais, pateikiama tokia pramoginio laivo sąvoka:

„1. Pramoginis laivas naudojamas komerciniais tikslais, kai:

a) jis yra nuomos ir frachtavimo sutarčių dalykas;

b) jis naudojamas profesiniams mokymams pramoginės navigacijos srityje;

c) nardymo ir povandeninio plaukiojimo centrai jį naudoja kaip mokymo priemonę asmenims, užsiimantiems povandeniniu plaukiojimu sporto ar pramoginiais tikslais.

<…>“

*Regioninis teisės aktas*

7 2006 m. gegužės 11 d. Sardinijos regiono įstatymo Nr. 4 dėl įvairių nuostatų dėl pajamų, išlaidų perklasifikavimo, socialinės ir plėtros politikos 4 straipsnio „Regioninė rinkliava už orlaivių ir pramoginių laivų sustojimą turistiniais tikslais“ redakcija, įtvirtinta 2007 m. gegužės 29 d. Sardinijos regiono įstatymo Nr. 2, kuriame numatytos nuostatos dėl regiono metinio ir daugiamečio biudžeto sudarymo – 2007 m. Biudžeto įstatymas, 3 straipsnio 3 dalyje (toliau – Regiono įstatymas Nr. 4/2006), išdėstyta taip:

„1. Nuo 2006 m. nustatoma regioninė rinkliava už orlaivių ir pramoginių laivų sustojimą turistiniais tikslais.

2. Rinkliavos objektas:

a) Navigacijos kodekso 743 ir paskesniuose straipsniuose nurodytų bendrosios aviacijos orlaivių, naudojamų privačiam asmenų vežimui, sustojimas regiono teritorijoje esančiuose aerodromuose laikotarpiu nuo birželio 1 d. iki rugsėjo 30 dienos;

b) 2005 m. liepos 18 d. Įstatyminiame dekrete Nr. 171 (Pramoginio plaukiojimo kodeksas) nurodytų pramoginių laivų arba visų pramoginiais tikslais naudojamų ilgesnių nei 14 metrų laivų, išmatuotų pagal suderintą standartą EN/ISSO/DIS 8666 vadovaujantis šio įstatyminio dekreto 3 straipsnio b punktu, sustojimas regiono teritorijoje esančiuose uostuose, prieplaukose ir inkaravimo vietose bei laivų švartavimosi vietose teritoriniuose vandenyse ties Sardinijos pakrante laikotarpiu nuo birželio 1 d. iki rugsėjo 30 dienos.

3. Apmokestinamasis asmuo – tai fizinis arba juridinis asmuo, eksploatuojantis orlaivį Navigacijos kodekso 874 ir paskesnių straipsnių prasme arba pramoginį laivą Navigacijos kodekso 265 ir paskesnių straipsnių prasme, kurio gyvenamoji vieta arba buveinė mokesčių mokėjimo tikslais yra už regiono teritorijos ribų.

4. 2 dalies a punkte nurodyta regioninė rinkliava turi būti mokama už kiekvieną sustojimą, o 2 dalies b punkte nurodyta rinkliava – kartą per metus.

<…>

6. Neapmokestinami:

a) laivai, kurie sustojo tam, kad dalyvautų sportinėse regatose, senovinių laivų ir tos pačios klasės laivų lenktynėse bei buriavimo renginiuose, įskaitant net nesportinius renginius, apie kuriuos organizatoriai iš anksto pranešė Jūrų administracijai. Autonominio Sardinijos regiono mokesčių inspekcija (*Agenzia della Regione Autonoma della Sardegna per le Entrate*, toliau – ARASE) turi būti informuota apie šį pranešimą prieš prisišvartuojant;

b) pramoginiai laivai, kurie regiono uostuose stovi ištisus metus;

c) techninis sustojimas, trunkantis tik techninei priežiūrai atlikti būtiną laikotarpį.

ARASE specialiame akte nurodytos neapmokestinimo pagrindų patvirtinimo procedūros taisyklės.

7. Rinkliava sumokama:

a) 2 dalies a punkte numatytiems orlaiviams nutūpus;

b) ne vėliau kaip po 24 valandų nuo pramoginio laivo įplaukimo į uostus, prieplaukas, inkaravimo bei švartavimosi vietas ties Sardinijos pakrante;

pagal ARASE aktu nustatytinas taisykles.

<…>“

**Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai**

8 2006 m. ir 2007 m. Konstituciniame teisme pateiktais dviem skundais Ministrų tarybos pirmininkas pateikė klausimus ne tik dėl Regiono įstatymo Nr. 4/2006 4 straipsnio, bet ir šio įstatymo 2 ir 3 straipsnių bei 2007 m. gegužės 29 d. Įstatymo Nr. 2 5 straipsnio pradinės ir iš dalies pakeistos redakcijų atitikties Konstitucijai. Visomis šiomis nuostatomis nustatomos regioninės rinkliavos.

9 Pareiškėjas pagrindinėje byloje teigė, kad Regiono įstatymo Nr. 4/2006 4 straipsnio nuostata neatitinka Bendrijos teisės reikalavimų, pagal Italijos Konstitucijos 117 straipsnio pirmąją pastraipą taikomų Italijos įstatymų leidžiamajai valdžiai. Grindžiant minėtus skundus buvo remiamasi, pirma, EB 49 ir 81 straipsnių, skaitomų kartu su EB 3 straipsnio 1 dalies g punktu bei 10 straipsniu, ir, antra, EB 87 straipsnio pažeidimu.

10 2008 m. balandžio 15 d. Sprendime Nr. 102 Konstitucinis Teismas, sujungęs abu minėtus skundus, išsprendė klausimus dėl atitikties Konstitucijai, pateiktus 2006 m. skunde, ir dalį tokių klausimų, pateiktų 2007 m. skunde. Visų pirma, dėl Regiono įstatymo Nr. 4/2006 4 straipsnio, dėl kurio pateiktas 2007 m. skundas, Konstitucinis Teismas pripažino, kad klausimai dėl atitikties Konstitucijai, pateikti remiantis kitomis nei Konstitucijos 117 straipsnio pirmoji pastraipa nuostatomis, yra nepriimtini ir nepagrįsti. Taigi jis nusprendė atskirti su 117 straipsniu susijusią bylą ir sustabdyti jos nagrinėjimą, kol bus priimtas Teisingumo Teismo sprendimas dėl nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą pateiktų prejudicinių klausimų. Be to, dėl

EB 3 straipsnio 1 dalies g punkto, 10 straipsnio ir 81 straipsnio pažeidimų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nusprendė atidėti sprendimo priėmimą, kol bus priimtas Teisingumo Teismo sprendimas.

11 Nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą Konstitucinis Teismas pateikė faktų, susijusių su jo prašymo priimti prejudicinį sprendimą priimtinumu, pirma, dėl jo, kaip teismo, statuso EB 234 straipsnio prasme ir, antra, pateiktų klausimų svarbos jo nagrinėjamai bylai išspręsti.

12 Pirmiausia Konstitucinis Teismas teigia, kad turi būti vadovaujamasi teismo EB 234 straipsnio prasme sąvoka pagal Bendrijos teisę, o ne pagal prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikiančios institucijos nacionalinę teisę, ir kad jis atitinka visus reikalavimus tam, kad galėtų pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą.

13 Be to, kalbėdamas apie prejudicinių klausimų svarbą, Konstitucinis Teismas nurodė, jog tiesioginių skundų dėl atitikties Konstitucijai atveju Bendrijos teisės nuostatos „laikytinos tarpinėmis normomis, galinčiomis būti regioninio teisės akto atitikties Konstitucijos 117 straipsnio pirmajai pastraipai vertinimo kriterijumi <…>, tiksliau, lemia Konstitucijos 117 straipsnio pirmojoje pastraipoje nustatyto kriterijaus veiksmingumą <…>, ir dėlto regioninė norma, laikoma nesuderinama su šiomis Bendrijos nuostatomis, pripažįstama prieštaraujančia Konstitucijai“.

14 Galiausiai dėl pateiktų klausimų esmės prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pabrėžė, kad Regiono įstatymo Nr. 4/2006 4 straipsnis priklauso šio sprendimo 9 punkte minėtų Bendrijos nuostatų taikymo sričiai. Kaip fiziniams ir juridiniams asmenims taikytinas aktas jis taip pat taikomas įmonėms, eksploatuojančioms pramoginius laivus ir bendrosios aviacijos orlaivius, naudojamus privačiai vežti asmenis.

15 Šis teismas taip pat pabrėžė, jog minėtas regiono įstatymas, pagal kurį rinkliava apmokestinamos įmonės, neturinčios buveinės mokesčių mokėjimo tikslais Sardinijoje, panašu, diskriminuoja šias įmones, palyginti su įmonėmis, kurios, nors vykdo tą pačią veiklą, neturi mokėti šios rinkliavos tik dėl to, kad Sardinijoje turi buveinę mokesčių mokėjimo tikslais. Dėl to įmonėms ne rezidentėms padidinama teikiamų paslaugų kaina.

16 Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas abejoja dėl Sardinijos regiono pateiktų pasiteisinimų, susijusių, pirma, su tuo, kad šios įmonės ne rezidentės, kaip ir įmonės, turinčios buveinę mokesčių mokėjimo tikslais šiame regione, naudojasi vietos ir regioninėmis viešosiomis paslaugomis, bet neprisideda prie šių paslaugų finansavimo ir, antra, su būtinybe kompensuoti šiame regione buveinę turinčių įmonių patirtas papildomas išlaidas dėl geografinių bei ekonominių šio regiono, kaip salos, ypatybių.

17 Kalbėdamas apie tariamą EB 87 straipsnio pažeidimą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pabrėžia, jog kyla klausimas, ar ekonominė konkurencinė nauda, kurią Sardinijoje buveinę mokesčių tikslais turinčios įmonės gauna dėl jų neapmokestinimo regioninės rinkliavos mokesčiu už sustojimą, priskirtina valstybės pagalbai, atsižvelgiant į tai, kad ši nauda gaunama ne dėl mokesčių lengvatos suteikimo, bet netiesiogiai dėl to, kad jos patiria mažesnių, palyginti su įmonių, įsteigtų už regiono teritorijos ribų, išlaidų.

18 Šiomis aplinkybėmis Konstitucinis Teismas nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir Teisingumo Teismui pateikti šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar EB 49 straipsnis turi būti aiškinamas ta prasme, kad draudžia taikyti tokią nuostatą, kaip antai numatytą (Regiono įstatymo Nr. 4/2006) 4 straipsnyje, pagal kurią regioninė rinkliava už orlaivių sustojimą turistiniais tikslais taikoma tik įmonėms, turinčioms buveinę mokesčių mokėjimo tikslais už Sardinijos regiono teritorijos ribų, kurios naudoja orlaivius asmenims vežti versdamosi bendrosios aviacijos verslu?

2. Ar (Regiono įstatymo Nr. 4/2006) 4 straipsnis, pagal kurį regioninė rinkliava už orlaivių sustojimą turistiniais tikslais taikoma tik įmonėms, turinčioms buveinę mokesčių mokėjimo tikslais už Sardinijos regiono teritorijos ribų, kurios naudoja orlaivius asmenims vežti versdamosi bendrosios aviacijos verslu, yra valstybės pagalba EB 87 straipsnio prasme, teikiama tą pačią veiklą vykdančioms įmonėms, turinčioms buveinę mokesčių mokėjimo tikslais Sardinijos regiono teritorijoje?

3. Ar EB 49 straipsnis turi būti aiškinamas ta prasme, kad draudžia taikyti tokią nuostatą, kaip antai numatytą (Regiono įstatymo Nr.4/2006) 4 straipsnyje, pagal kurią regioninė rinkliava už pramoginių laivų sustojimą turistiniais tikslais taikoma tik įmonėms, turinčioms buveinę mokesčių mokėjimo tikslais už Sardinijos regiono teritorijos ribų, kurios eksploatuoja pramoginius laivus ir kurių komercinė veikla – suteikti šiuos laivus naudotis tretiesiems asmenims?

4. Ar (Regiono įstatymo Nr. 4/2006) 4 straipsnis, pagal kurį regioninė rinkliava už pramoginių laivų sustojimą turistiniais tikslais taikoma tik įmonėms, turinčioms buveinę mokesčių mokėjimo tikslais už Sardinijos regiono teritorijos ribų, kurios eksploatuoja pramoginius laivus ir kurių komercinė veikla – suteikti šiuos laivus naudotis tretiesiems asmenims, yra valstybės pagalba EB 87 straipsnio prasme, teikiama tą pačią veiklą vykdančioms įmonėms, turinčioms buveinę mokesčių tikslais Sardinijos regiono teritorijoje?“

**Dėl prejudicinių klausimų**

*Dėl pirmojo ir trečiojo klausimų, susijusių su EB 49 straipsniu*

19 Pirmuoju ir trečiuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar EB 49 straipsnis turi būti aiškinamas ta prasme, kad draudžia regiono valdžios institucijos priimtą mokesčių

teisės nuostatą, kaip antai Regiono įstatymo Nr. 4/2006 4 straipsnį, kurioje nustatyta regioninė rinkliava už orlaivių, naudojamų privačiai vežti asmenis, ir pramoginių laivų sustojimą turistiniais tikslais, nes ši rinkliava taikoma tik įmonėms, kurių buveinė mokesčių mokėjimo tikslais yra už regiono teritorijos ribų.

Dėl EB 49 straipsnio taikymo sąlygų

20 Norint atsakyti į šį klausimą pirmiausia reikia patikrinti, ar Regionų įstatymas Nr. 4/2006 patenka į laisvės teikti paslaugas EB 50 straipsnio prasme taikymo sritį.

21 Kaip matyti iš Regiono įstatymo Nr. 4/2006 4 straipsnio formuluotės, pagrindinėje byloje nagrinėjama rinkliava taikoma už, pirma, bendrosios aviacijos orlaivių, naudojamų privačiai vežti asmenis (minėto įstatymo 4 straipsnio 2 dalies a punktas), ir, antra, pramoginių laivų ir pramoginiais tikslais naudojamų ilgesnių nei 14 metrų laivų (minėto įstatymo 4 straipsnio 2 dalies b punktas) sustojimą turistiniais tikslais.

22 Todėl regioninė rinkliava už sustojimą nesusijusi su civilinės aviacijos įmonėmis, vežančiomis asmenis ir prekes. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pabrėžė, kad ši rinkliava taikoma visų pirma įmonėms, eksploatuojančioms orlaivius, skirtus vežti oro keliais neatlygintinai dėl su įmonių veikla susijusių priežasčių. Be to, kalbėdamas apie pramoginius laivus, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodė, kad minėta rinkliava taikoma visų pirma įmonėms, kurių veikla – suteikti minėtus laivus tretiesiems asmenims už užmokestį.

23 Šiuo klausimu reikia priminti, kad pagal Teisingumo Teismo praktiką „paslaugų“ sąvoka EB 50 straipsnio prasme apima paslaugas, kurios paprastai teikiamos už užmokestį, kuris yra paslaugų teikėjo ir gavėjo nustatytas ekonominis atlygis už suteiktą

paslaugą (žr. 1988 m. rugsėjo 27 d. Sprendimo *Humbel ir Edel*, 263/86, Rink. p. 5365, 17 punktą; 1993 m. gruodžio 7 d. Sprendimo *Wirth*, C-109/92, Rink. p. I-6447, 15 punktą ir 2003 m. gegužės 22 d. Sprendimo *Freskot*, C-355/00, Rink. p. I-5263, 54 ir 55 punktus).

24 Šioje byloje, kaip matyti iš Sardinijos regiono pastabų, regioninė rinkliava už sustojimą taikoma asmenims, eksploatuojantiems transporto priemones, atvykstančias į jo teritoriją, o ne transporto įmonėms, vykdančioms veiklą šiame regione. Tačiau, kaip savo išvados 34 punkte nurodė generalinė advokatė, atsižvelgiant vien į aplinkybę, kad ši rinkliava nesusijusi su transporto paslaugomis, negalima daryti išvados, jog pagrindinėje byloje nagrinėjamas mokesčių teisės aktas neturi jokio ryšio su laisve teikti paslaugas.

25 Iš tiesų iš nusistovėjusios teismo praktikos matyti, kad nors EB 50 straipsnio trečiojoje pastraipoje minimas tik aktyvus paslaugų teikimas, kai paslaugų teikėjas vyksta pas jų gavėją, laisvė teikti paslaugas apima ir paslaugų gavėjų, pavyzdžiui, turistų, laisvę vykti į kitą valstybę narę, kurioje yra paslaugų teikėjas, gauti šias paslaugas (žr. 1984 m. sausio 31 d. Sprendimo *Luisi ir Carbone*, 286/82 ir 26/83, Rink. p. 377, 10 ir 16 punktus; 2007 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *Schwarz ir Gootjes-Schwarz*, C-76/05, Rink. p. I-6849, 36 punktą bei 2007 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *Komisija prieš Vokietiją*, C-318/05, Rink. p. I-6957, 65 punktą).

26 Kaip savo išvados 37 punkte nurodė generalinė advokatė, pagrindinėje byloje transporto priemonę eksploatuojantys asmenys bei šią priemonę naudojantys asmenys Sardinijos regiono teritorijoje naudojasi daugeliu paslaugų, pavyzdžiui, aerodromuose ir uostuose teikiamomis paslaugomis. Todėl sustojimas yra būtina sąlyga šioms paslaugoms gauti ir regioninė rinkliava už sustojimą yra tam tikra prasme susijusi su tokiomis paslaugomis.

27 Kalbant apie regioninę rinkliavą, taikomą už pramoginių laivų sustojimą, reikia taip pat priminti, kad ji taikoma ir šiuos pramoginius laivus eksploatuojančioms įmonėms, ypač toms, kurių komercinė veikla – suteikti šiuos laivus naudotis tretiesiems asmenims už užmokestį. Todėl Sardinijos teisės aktų leidėjas Regiono įstatymu Nr. 4/2006 nustatė rinkliavą, taikomą tiesiogiai už suteiktas paslaugas EB 50 straipsnio prasme.

28 Galiausiai, kaip pabrėžė Europos Bendrijų Komisija, paslaugos, kurioms turi įtakos regioninė rinkliava už sustojimą, gali būti tarpvalstybinio pobūdžio, nes ši rinkliava, pirma, gali paveikti Sardinijoje įsteigtų įmonių galimybę aerodromuose ir uostuose teikti antžemines paslaugas asmenims ir įmonėms, kurių gyvenamoji vieta ar buveinė yra kitoje valstybėje narėje, ir, antra, turi įtakos kitoje nei Italijos Respublika valstybėje narėje turinčioms buveinę užsienio įmonėms, eksploatuojančioms pramoginius laivus Sardinijoje.

Dėl laisvės teikti paslaugas apribojimo

29 Dėl klausimo, ar pagrindinėje byloje nagrinėjamas teisės aktas yra laisvės teikti paslaugas apribojimas, pirmiausia, reikia priminti, kad laisvės teikti paslaugas srityje šią laisvę ribojantis nacionalinis mokestis gali būti draudžiamas, nesvarbu, ar jį priima pati valstybė narė, ar vietinės valdžios institucija (be kita ko, žr. 2005 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Mobistar ir Belgacom Mobile*, C-544/03 ir C-545/03, Rink. p. I-7723, 28 punktą ir nurodytą teismų praktiką).

30 Šioje byloje akivaizdu, kad regioninė rinkliava už sustojimą taikoma orlaivius ir pramoginius laivus eksploatuojantiems asmenims, kurių gyvenamoji vieta ar buveinė mokesčių mokėjimo tikslais yra už regiono teritorijos ribų, ir kad apmokestinimo veiksnys – orlaivio arba pramoginio laivo sustojimas šio regiono teritorijoje. Net jeigu aišku, kad ši rinkliava taikoma tik apibrėžtoje valstybės narės dalyje, ji susijusi su nagrinėjamų orlaivių ir pramoginių laivų sustojimu, nepaisant to, ar jie atvyksta iš kito Italijos regiono, ar iš kitos valstybės narės. Tokiomis aplinkybėmis tai, kad rinkliava yra

regioninė, nereiškia, kad ji negali apriboti laisvo paslaugų judėjimo (pagal analogiją žr. 2004 m. rugsėjo 9 d. Sprendimo *Carbonati Apuani*, C-72/03, Rink. p. I-8027, 26 punktą).

31 Dėl šio mokesčių teisės akto taikymo visiems rinkliava apmokestintiems asmenims, kurių gyvenamoji vieta ar buveinė mokesčių mokėjimo tikslais yra už regiono teritorijos ribų ir kurie įsteigti kitose valstybėse narėse, atitinkamos paslaugos kainuoja brangiau nei paslaugos, teikiamos šioje teritorijoje įsteigtiems eksploatuotojams.

32 Iš tiesų tokiu teisės aktu nustatomos papildomos išlaidos už orlaivių ir laivų sustojimą, tenkančios subjektams, kurių gyvenamoji vieta ar buveinė mokesčių mokėjimo tikslais yra už regiono teritorijos ribų ir kurie įsteigti kitose valstybėse narėse, ir taip jame įsteigtoms tam tikrų kategorijų įmonėms sudaromos palankesnės sąlygos (žr. 1991 m. liepos 25 d. Sprendimo *Komisija prieš Nyderlandus*, C-353/89, Rink. p. I-4069, 25 punktą; 2007 m. gruodžio 13 d. *United Pan-Europe Communications Belgium ir kt.*, C-250/06, Rink. p. I-11135, 37 punktą bei 2008 m. balandžio 1 d. Sprendimo *Prancūzų bendruomenės vyriausybė ir Valonijos vyriausybė*, C-212/06, Rink. p. 1683, 50 punktą).

33 Tačiau Sardinijos regionas teigia, kad, atsižvelgiant į regioninės rinkliavos už sustojimą pobūdį ir tikslą užtikrinti aplinkos apsaugą, rezidentai ir ne rezidentai nėra objektyviai panašioje situacijoje ir todėl jų skirtingas vertinimas nėra laisvės teikti paslaugas apribojimas pagal Teisingumo Teismo praktiką, visų pirma pagal 1995 m. vasario 14 d. Sprendimą *Schumacker* (C-279/93, Rink. p. I-225). Iš tiesų, nors rezidentai prisideda prie lėšų, skirtų gamtos ištekliams išsaugoti, atkurti ir apsaugoti, bendruoju įnašu, visų pirma pajamų mokesčiu, kurio dalis priklauso regiono biudžetui, finansuodami Sardinijos regiono veiklą, įmonės ne rezidentės veikia kaip „keleivės po gamtą be bilieto“ („free riders“), naudodamos išteklius ir neprisidėdamos prie tokios veiklos išlaidų.

34 Šiuo klausimu tiesioginių mokesčių srityje Teisingumo Teismas akivaizdžiai pripažino, kad bendra taisyklė yra ta, jog atitinkamos valstybės rezidentų ir ne rezidentų situacijos nėra panašios; jos objektyviai skirtingos tiek pajamų šaltinio, tiek mokesčių mokėtojo asmeninių galimybių mokėti mokesčius arba atsižvelgimo į jų asmeninę ir šeiminę padėtį atžvilgiu (be kita ko, žr. minėto sprendimo *Schumacker* 31–33 punktus ir 2008 m. spalio 16 d. Sprendimo *Renneberg*, C-527/06, Rink. p. I-7735, 59 punktą).

35 Tačiau, lyginant mokesčių mokėtojų situacijas, reikia atsižvelgti į specifinius atitinkamos rinkliavos požymius. Todėl rezidentų ir ne rezidentų skirtingas vertinimas yra EB 49 straipsniu draudžiamas laisvo judėjimo apribojimas, jeigu taikant atitinkamą apmokestinimą nėra jokių objektyvių situacijos skirtumų, kurie pateisintų skirtingą įvairių kategorijų mokesčių mokėtojų vertinimą (šiuo klausimu žr. minėto sprendimo *Renneberg* 60 punktą).

36 Taip yra būtent pagrindinėje byloje nagrinėjamos rinkliavos atveju. Iš tiesų, kaip pabrėžė Komisija, ši rinkliava nustatyta ne dėl atitinkamų mokesčių mokėtojų finansinės padėties, bet dėl orlaivių, naudojamų privačiai vežti asmenis, ir pramoginių laivų sustojimo.

37 Todėl, kalbant apie pasekmes aplinkai, nepaisant to, kur yra jų gyvenamoji vieta ar buveinė, visi fiziniai ir juridiniai asmenys, kurie naudojasi nagrinėjamomis paslaugomis, priešingai nei teigia Sardinijos regionas, kiek tai susiję su minėta rinkliava yra objektyviai panašioje situacijoje.

38 Aplinkybė, kad apmokestinamieji asmenys Sardinijoje mokėdami bendrąjį mokestį, būtent pajamų mokestį, prisideda prie Sardinijos regiono veiklos saugant aplinką, nėra svarbi lyginant rezidentų ir ne rezidentų situaciją, atsižvelgiant į regioninę rinkliavą už sustojimą. Iš tiesų, kaip savo išvados 87 punkte nurodė generalinė advokatė, minėta rinkliava nesiekiama tų pačių tikslų bei nėra tokio paties pobūdžio kaip kiti Sardinijos

mokesčių mokėtojų mokami mokesčiai, visų pirma apskritai skirti papildyti valstybės biudžetą ir todėl finansuoti visą regiono veiklą.

39 Iš to, kas nurodyta, matyti, kad nė vienas Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos faktas neleidžia daryti išvados, kad rezidentai ir ne rezidentai, atsižvelgiant į regioninę rinkliavą už sustojimą, nėra objektyviai panašioje situacijoje. Todėl pagrindinėje byloje nagrinėjamas mokesčių teisės aktas yra laisvės teikti paslaugas apribojimas, nes taikomas tik orlaivius, naudojamus privačiai vežti asmenis, ir pramoginius laivus eksploatuojantiems asmenims, kurių gyvenamoji vieta ar buveinė yra už regiono teritorijos ribų, netaikant tos pačios rinkliavos šiame regione įsteigtiems subjektams.

Dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamo teisės akto galimo pateisinimo

— Dėl pateisinimo, susijusio su aplinkos ir visuomenės sveikatos apsaugos reikalavimais

40 Sardinijos regionas teigia, jog net pripažinus, kad regioninė rinkliava už sustojimą yra laisvę teikti paslaugas ribojanti priemonė, ši rinkliava pateisinama bendrojo intereso pagrindais ir visų pirma aplinkos apsaugos reikalavimais, kurie gali būti prilyginami EB 46 straipsnio 1 dalyje aiškiai nurodytiems „visuomenės sveikatos“ sumetimams.

41 Konkrečiai kalbant, minėta rinkliava grindžiama nauja Sardinijos regiono teritorijos aplinkos ir kraštovaizdžio apsaugos politika. Pasak jo, vadovaujantis šia politika reikia nustatyti kelis mokesčius, kuriais siekiama, pirma, sumažinti pernelyg didelį gamtos ir pakrantės kraštovaizdžio turtų naudojimą ir, antra, padengti pakrantės zonų atkūrimo

darbų dideles išlaidas. Be to, ši rinkliava grindžiama principu teršėjas moka, nes netiesiogiai taikoma asmenims, eksploatuojantiems transporto priemones, kurios yra taršos šaltinis.

42 Šiuo klausimu reikia priminti, kad pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką, nepaisant privalomuosius bendrojo intereso pagrindus atitinkančio teisėto tikslo, EB sutartimi garantuojamų pagrindinių laisvių apribojimo pateisinimas reiškia, kad atitinkama priemonė turi būti tinkama užtikrinti tam tikro tikslo įgyvendinimą ir neviršyti to, kas būtina jam pasiekti (žr. 2007 m. sausio 30 d. Sprendimo *Komisija prieš Daniją*, C-150/04, Rink. p. I-1163, 46 punktą; minėto sprendimo *Prancūzų bendruomenės vyriausybė ir Valonijos vyriausybė* 55 punktą bei 2009 m. kovo 5 d. Sprendimo *UTECA*, C-222/07, Rink. p. I-1407, 25 punktą). Be to, nacionalinės teisės aktai gali garantuoti nurodyto tikslo įgyvendinimą, tik jeigu jais iš tikrųjų nuosekliai ir sistemiškai siekiama šio tikslo (2009 m. kovo 10 d. Sprendimo *Hartlauer*, Rink. p. I-1721, C-169/07, 55 punktas).

43 Šioje byloje reikia nurodyti, kad net jeigu Sardinijos regiono nurodyti pagrindai galėtų pagrįsti regioninės rinkliavos už sustojimą nustatymą, jie negali pateisinti jos taikymo taisyklių ir visų pirma skirtingo eksploatuojančių asmenų, kurių gyvenamoji vieta ar buveinė mokesčių mokėjimo tikslais yra už regiono teritorijos ribų ir kurie vieninteliai turi mokėti šią rinkliavą, vertinimo.

44 Akivaizdu, kad minėtos taisyklės, kuriomis ribojama EB 49 straipsnyje numatyta laisvė teikti paslaugas, neatrodo tinkamos užtikrinti minėtų bendrųjų tikslų įgyvendinimą ir būtinos jiems pasiekti. Kaip savo išvados 73 ir 74 punktuose nurodė generalinė advokatė, darant prielaidą, kad privatūs orlaiviai ir pramoginiai laivai, sustojantys Sardinijoje, yra taršos šaltiniai, tarša sukeliama, nepaisant to, iš kur šie lėktuvai ir laivai atvyksta, t. y. ji nesusijusi su jų eksploatuotojų buveine ar gyvenamąja vieta mokesčių mokėjimo tikslais. Tiek rezidentų, tiek ne rezidentų orlaiviai ir laivai prisideda prie aplinkos būklės blogėjimo.

45 Todėl toks laisvės teikti paslaugas apribojimas, koks numatytas pagrindinėje byloje nagrinėjamame mokesčių teisės akte, negali būti pateisintas su aplinkos apsauga susijusiais pagrindais, nes jame nustatytos regioninės rinkliavos už sustojimą taikymas grindžiamas skirtingu asmenų vertinimu, nesusijusiu su šiuo aplinkos apsaugos tikslu. Toks apribojimas taip pat negali būti pateisintas visuomenės sveikatos sumetimais, nes Sardinijos regionas nepateikė jokio įrodymo, leidžiančio daryti išvadą, kad šiuo teisės aktu siekiama apsaugoti visuomenės sveikatą.

— Dėl pateisinimo, susijusio su mokesčių sistemos darna

46 Tam, kad pateisintų pagrindinėje byloje nagrinėjamą mokesčių teisės aktą, Sardinijos regionas savo pastabose remiasi būtinybe apsaugoti savo mokesčių sistemos darną. Regioninė rinkliava už sustojimą, taikoma tik asmenims, kurių gyvenamoji vieta arba buveinė mokesčių mokėjimo tikslais yra už regiono teritorijos ribų, pateisinama tuo, kad rezidentai moka kitus mokesčius ir taip prisideda prie veiklos, skirtos užtikrinti Sardinijos aplinkos apsaugą.

47 Šiuo klausimu reikia priminti, kad Teisingumo Teismas pripažino, jog būtinybė išsaugoti mokesčių sistemos darną gali pateisinti Sutartimi garantuojamų pagrindinių laisvių apribojimą, bet patikslino, kad norint remtis tokiu pateisinimu, turi būti tiesioginis ryšys tarp atitinkamos mokesčių lengvatos ir jos kompensavimo konkrečiu mokesčiu, o tokio ryšio tiesioginis pobūdis turi būti vertinamas pagal atitinkamų teisės aktų tikslus (be kita ko, žr. 2009 m. birželio 18 d. Sprendimo *Aberdeen Property Fininvest Alpha*, C-303/07, Rink. p. I-5145, 71 ir 72 punktus).

48 Tačiau, kaip buvo pabrėžta šio sprendimo 38 punkte, regionine rinkliava už sustojimą nesiekiama tų pačių tikslų kaip Sardinijoje reziduojančių apmokestinamųjų asmenų mokesčiais, kuriais siekiama apskritai papildyti valstybės biudžetą ir taip finansuoti visą Sardinijos regiono veiklą. Taigi minėtų rezidentų neapmokestinimas šia rinkliava negali būti laikomas kompensacija už jų mokamus mokesčius.

49 Iš šių vertinimų matyti, kad toks laisvės teikti paslaugas apribojimas, koks nustatytas pagrindinėje byloje nagrinėjamame teisės akte, negali būti pateisintas su Sardinijos regiono mokesčių sistemos darna susijusiais pagrindais.

50 Šiomis aplinkybėmis į pirmąjį ir trečiąjį klausimus reikia atsakyti taip: EB 49 straipsnis turi būti aiškinamas ta prasme, kad juo draudžiama tokia regiono valdžios institucijos mokesčių teisės nuostata, kokia numatyta Regiono įstatymo Nr. 4/2006 4 straipsnyje, kuria nustatyta regioninė rinkliava už orlaivių, naudojamų privačiai vežti keleivius, ir pramoginių laivų sustojimą turistiniais tikslais, taikoma tik įmonėms, kurių buveinė mokesčių mokėjimo tikslais yra už regiono teritorijos ribų.

*Dėl antrojo ir trečiojo klausimų, susijusių su EB 87 straipsniu*

51 Savo antruoju ir ketvirtuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar EB 87 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad regiono valdžios institucijos mokesčių teisės aktas, kuriuo nustatyta tokia regioninė rinkliava už sustojimą, kokia numatyta Regiono įstatymo Nr. 4/2006 4 straipsnyje, taikoma tik eksploatuotojams, kurių gyvenamoji vieta ar buveinė mokesčių mokėjimo tikslais yra už regiono teritorijos ribų, yra valstybės pagalba, teikiama šioje teritorijoje įsteigtoms įmonėms.

52 Pirmiausia reikia priminti, kad pagal Teisingumo Teismo praktiką priemonės kvalifikavimui kaip pagalbos Sutarties prasme reikia, kad būtų tenkinami EB 87 straipsnio 1 dalyje nustatyti keturi kumuliatyvūs kriterijai. Pirma, turi būti valstybės priemonės arba priemonės panaudojant valstybinius išteklius, antra, šios priemonės gali turėti įtakos valstybių narių tarpusavio prekybai, trečia, jomis turi būti suteikta nauda priemonės adresatui ir, ketvirta, jos turi ar gali iškraipyti konkurenciją (be kita ko, žr. 2006 m. kovo 23 d. Sprendimo *Enirisorse*, C-237/04, Rink. p. I-2843, 38 ir 39 punktus bei nurodytą teismų praktiką).

53 Šioje byloje akivaizdu, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama rinkliava atitinka antrą ir ketvirtą kriterijus, nes ji daro įtaką paslaugoms, suteiktoms orlaiviams ir pramoginiams laivams sustojus, ir susijusioms su prekyba Bendrijoje, ir šia rinkliava suteikiant ekonominę naudą Sardinijoje įsteigtiems subjektams, kaip nurodyta šio sprendimo 32 punkte, gali būti iškraipyta konkurencija.

54 Taigi klausimai dėl EB 87 straipsnio aiškinimo susiję su kitų dviejų regioninės rinkliavos už sustojimą kvalifikavimo kaip valstybės pagalbos kriterijų taikymu. Sardinijos regionas mano, kad ši rinkliava negali būti laikoma valstybės pagalba dėl to, kad nėra naudojami valstybiniai ištekliai ir priemonė nėra selektyvaus pobūdžio. Savo rašytinėse pastabose Komisija daro išvadą, kad ši rinkliava atitinka visus EB 87 straipsnyje įtvirtintus kriterijus.

Dėl valstybinių išteklių naudojimo

55 Sardinijos regiono nuomone, pagrindinėje byloje nagrinėjamame teisės akte nėra numatyta jokia iš regiono išteklių teikiama pagalba. Visiškai neatsisakoma regiono pajamų, nes įmonės rezidentės jau prisideda prie išlaidų aplinkos apsaugai dalimi pajamų, gautų joms sumokėjus mokesčius. Regioninė rinkliava už sustojimą padidintų šias pajamas, pareigą prisidėti prie aplinkos apsaugos nustatant ir asmenims, kurie nėra rezidentai ir neprisideda prie minėtų išlaidų mokėdami įprastus mokesčius.

56 Šiuo klausimu reikia priminti, kad pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką pagalbos sąvoka gali apimti ne tik tokias pozityvias išmokas, kaip antai subsidijas, paskolas arba investicijas į įmonių kapitalą, bet taip pat paramą, kuri, būdama įvairių formų, sumažina paprastai įmonės biudžetui tenkančią naštą, ir kuri, nebūdama subsidija siaurąja sąvokos prasme, yra tokio paties pobūdžio ir turi tokį pat poveikį (be kita ko, žr. 2000 m. rugsėjo 19 d. Sprendimo *Vokietija prieš Komisiją*, C-156/98, Rink. p. I-6857, 25 punktą ir 2008 m. liepos 1 d. Sprendimo *Chronopost ir La Poste prieš UFEX ir kt.*, C-341/06 P ir C-342/06 P, Rink. p. I-4777, 123 punktą ir nurodytą teismų praktiką).

57 Kaip priminė Komisija, toks mokesčių teisės aktas, koks nagrinėjamas pagrindinėje byloje, kuriuo tam tikros įmonės neapmokestinamos nagrinėjama rinkliava, yra valstybės pagalba, net jeigu juo nepervedami valstybiniai ištekliai, nes juo atitinkamos valstybės institucijos atsisako mokestinių įplaukų, kurias įprastai galėtų gauti (minėto sprendimo *Vokietija prieš Komisiją* 26–28 punktai).

58 Todėl aplinkybė, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamu mokesčių teisės aktu ne suteikiama subsidija, bet regionine rinkliava už sustojimą neapmokestinami orlaivių, naudojamų privačiai vežti asmenis, bei pramoginių laivų eksploatuotojai, turintys gyvenamąją vietą arba buveinę mokesčių mokėjimo tikslais regiono teritorijoje, leidžia manyti, kad šis neapmokestinimas gali būti valstybės pagalba.

Dėl selektyvaus pagrindinėje byloje nurodyto mokesčių teisės akto pobūdžio

59 Sardinijos regiono nuomone, įmonių rezidenčių ir ne rezidenčių skirtingas vertinimas nėra selektyvaus pobūdžio pranašumas. Iš tiesų pagrindinėje byloje nagrinėjamas mokesčių teisės aktas geografiniu požiūriu nėra selektyvaus pobūdžio, nes pagal Teisingumo Teismo aiškinimą 2006 m. rugsėjo 6 d. Sprendime *Portugalija prieš Komisiją* (C-88/03, Rink. p. I-7115) referencinis pagrindas, į kurį atsižvelgiant reikia įvertinti priemonės „bendrą pobūdį“, yra valstybės vidaus subjektas, jei jis pakankamai autonominis. Taip yra pagrindinėje byloje, nes Sardinijos regionui konstitucinio įstatymo galią turinčiu statutu suteikiami savarankiški įgaliojimai, leidžiantys nustatyti savo rinkliavas. Be to, pagal bendresnį lygybės mokesčių srityje principą minėtu teisės aktu nustatoma skirtinga rinkliava skirtingai situacijai *de jure* ir *de facto*.

60 Šiuo klausimu reikia priminti, kad iš atsakovo pagrindinėje byloje nurodytos teismų praktikos akivaizdu, kad kai priemonę priima ne nacionalinis įstatymų leidėjas, bet valstybės vidaus subjektas, tokia priemonė nėra selektyvi EB 87 straipsnio 1 dalies prasme vien todėl, kad pranašumą ji suteikia tik toje nacionalinės teritorijos dalyje,

kurioje taikoma (žr. minėto sprendimo *Portugalija prieš Komisiją* 53 ir 57 punktus bei 2008 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *UGT-Rioja ir kt.*, C-428/06–C-434/06, Rink. p. I-6747, 47 ir 48 punktus).

61 Tačiau iš šios teismo praktikos taip pat matyti, kad siekiant nustatyti, ar valstybės vidaus subjekto, kuris turi autonomišką nuo centrinės vyriausybės statusą, kaip ir Sardinijos regionas, priimta priemonė yra selektyvaus pobūdžio, reikia įvertinti, ar atsižvelgiant į šios priemonės tikslą ji suteikia pranašumą tam tikroms įmonėms, palyginti su kitomis teisinėje sistemoje, kurioje subjektas vykdo savo įgaliojimus, esančiomis įmonėmis, kurių faktinė ir teisinė situacijos panašios (žr. 2001 m. lapkričio 8 d. Sprendimo *Adria-Wien Pipeline ir Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke*, C-143/99, Rink. p. I-8365, 41 punktą ir minėto sprendimo *Portugalija prieš Komisiją* 56 ir 58 punktus).

62 Taigi reikia nustatyti, ar, atsižvelgiant į regioninės rinkliavos už sustojimą požymius, referencinio teisinio pagrindo atžvilgiu įmonių, kurių buveinė mokesčių mokėjimo tikslais yra už regiono teritorijos ribų, ir šioje teritorijoje įsteigtų įmonių faktinė ir teisinė situacijos yra panašios.

63 Kaip matyti iš šio sprendimo 36 ir 37 punktų, reikia konstatuoti, kad atsižvelgiant į minėtos rinkliavos pobūdį ir tikslą visų fizinių ir juridinių asmenų, kurie naudojasi antžeminėmis paslaugomis Sardinijoje, atvirkščiai nei teigia atsakovas pagrindinėje byloje, situacija objektyviai panaši, nepaisant jų gyvenamosios ar steigimo vietos. Iš to išplaukia, kad negalima manyti, jog priemonė yra bendra, nes ji netaikoma visiems Sardinijoje sustojančius orlaivius ir pramoginius laivus eksploatuojantiems asmenims.

64 Todėl toks teisės aktas, koks nagrinėjamas pagrindinėje byloje, yra valstybės pagalba, teikiama Sardinijoje įsteigtoms įmonėms.

65 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atsižvelgdamas į šias išvadas, turi priimti tinkamą sprendimą.

66 Šiomis aplinkybėmis į antrąjį ir ketvirtąjį klausimus reikia atsakyti taip: EB 87 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad regiono valdžios institucijos mokesčių teisės aktas, kuriuo nustatyta tokia rinkliava už sustojimą, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, taikoma tik fiziniams ir juridiniams asmenims, kurių gyvenamoji vieta ar buveinė mokesčių mokėjimo tikslais yra už regiono teritorijos ribų, yra valstybės pagalba, teikiama šioje teritorijoje įsteigtoms įmonėms.

**Dėl bylinėjimosi išlaidų**

67 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

1. **EB 49 straipsnis turi būti aiškinamas ta prasme, kad juo draudžiama tokia regiono valdžios institucijos mokesčių teisės nuostata, kokia numatyta 2006 m. gegužės 11 d. Sardinijos regiono įstatymo Nr. 4 dėl įvairių nuostatų dėl pajamų, išlaidų perklasifikavimo, socialinės ir plėtros politikos 4 straipsnio redakcijoje, įtvirtintoje 2007 m. gegužės 29 d. Sardinijos regiono įstatymo Nr. 2 dėl nuostatų dėl regiono metinio ir daugiamečio biudžeto sudarymo – 2007 m. Biudžeto įstatymas 3 straipsnio 3 dalyje, kuria nustatyta regioninė rinkliava už orlaivių, naudojamų privačiai vežti asmenis, ir pramoginių laivų sustojimą turistiniais tikslais taikoma tik fiziniams ir juridiniams asmenims, kurių gyvenamoji vieta ar buveinė mokesčių mokėjimo tikslais yra už regiono teritorijos ribų.**

**2. EB 87 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama ta prasme, kad regiono valdžios institucijos mokesčių teisės aktas, kuriame nustatyta tokia rinkliava už sustojimą, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, taikoma tik fiziniams ir juridiniams asmenims, kurių gyvenamoji vieta ar buveinė mokesčių mokėjimo tikslais yra už regiono teritorijos ribų, yra valstybės pagalba, teikiama šioje teritorijoje įsteigtoms įmonėms.**

Parašai.